

П. С. Гаджієва

студ. IV курсу економіко-правового факультету ОНУ імені І.І.Мечникова

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. О. В. Нарожна

ПРОВЕДЕННЯ ОДНОЧАСНОГО ДОПИТУ ДВОХ ЧИ БІЛЬШЕ ВЖЕ ДОПИТАНИХ ОСІБ: ПОРІВНЯННЯ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ

Кожна слідча дія, яка проводиться при розкритті злочинів, має проводитись на основі певних тактичних прийомів, що формується криміналістичною теорією та практикою. Особливо складне завдання постає перед слідчим при проведенні одночасно допиту двох чи більше вже допитаних осіб, оскільки саме ця слідча дія, незважаючи на своє історичне коріння, має найбільш спірний характер.

В українському законодавстві зазначена слідча дія була закріплена ще у Кримінально-процесуальному кодексу України 1960 р. (далі – КПК 1960 р.) [1], але мала назву «очна ставка», а вже у 2012 р. з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) ця слідча дія значно модернізувалась й отримала назву «одночасний допит». Відповідно до ч. 9 ст. 224 КПК України, слідчий, прокурор має право провести одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях [2, ст. 224].

Актуальність визначення сутності такого допиту полягає у дискусії, що стосується використання тактичних засобів: застосовувати ті, що використовуються при звичайному допиті, чи окремі самостійні прийоми.

Так, порівнюючи положення КПК 1960 р. та 2012 р., можна дійти висновку, що різниця полягає у тому, що одночасний допит законодавчо є різновидом звичайного допиту (ч. 9 ст. 234 КПК України), а очна ставка була виокремлена як самостійна слідча дія (ст. 172–173 КПК 1960 р.). Але незважаючи на сучасну регламентацію одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб як різновиду звичайного допиту, вчені-криміналісти виокремлюють його як самостійну одиницю. Можна погодитись з думкою Жалдак І. А., що це є самостійною слідчою (розшуковою) дією, що полягає у допиті по черзі у присутності один одного двох чи більше вже допитаних за однаковими обставинами кримінального провадження осіб, аналізі й безперервному порівнянні (співставленні) показань для з'ясування причин розбіжностей у їх показаннях з метою перевірки отриманих доказів у кримінальному провадженні [3, с. 60]. Але на думку С. Ю. Карпушина,

одночасний допит – це лише особливий різновид допиту [4, с. 61]. Він не виокремлює його як окрему слідчу дію, але визнає специфічність та розбіжність.

У порівнянні зі звичайним допитом психологічна атмосфера очної ставки зазвичай є більш складною. Це обумовлено самим фактом участі другого допитуваного, емоційною напруженістю в зв'язку з можливістю викриття у брехні, почуттям страху за свої правдиві показання чи незручності за брехню. Практично очна ставка завжди проходить в конфліктній ситуації, хоча гострота конфлікту може бути різною – від відвертої ворожості до звичайного спору з приводу правильності того чи іншого твердження [5, с. 623].

Під час допиту проявляється ефект присутності людини, яка для допитуваної особи є авторитетною. Чим більшим є авторитет учасника, який говорить неправду, тим більшим буде вплив його присутності та його слів. Зазначений фактор залежить від стосунків між допитаними, а також від їх психоемоційного стану, конфліктності ситуації тощо. Але треба й зазначити, що даний ефект може працювати у зворотному напрямку.

З організаційної точки зору дуже складно постійно контролювати проведення допиту, особливо коли учасників більше двох. Слідчий може не вслідкувати, що може призвести до обміну інформації між ними, або навіть прихованими погрозами. Через такі наслідки, вчені-криміналісти виступають проти більше двох учасників одночасного допиту, оскільки через дію психологічних факторів такий допит може призвести до високо вірогідних тактичних ризиків.

Отже, можна дійти висновку, що одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб, має багато факторів ризику, що є основною причиною його неефективності на практиці. Така ситуація може вирішитись лише подальшими науковими та законодавчими розробками щодо вдосконалення процедури проведення такого допиту, а також більш професійною підготовкою слідчих та прокурорів.

Список використаної літератури

1. Кримінально-процесуальний кодекс України : Закон України від 28.12.1960 № 1001-05. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05> (дата звернення : 09.03.2020).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI (Редакція станом на 13.02.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 10.03.2020).
3. Жалдак І. А. Тактика одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб : дис....канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2019. 240 с.

4. Карпушин С. Ю. Проведення одночасного допиту в кримінальному провадженні. *Visegrad journal on human rights*. 2015. № 4/1. С. 60–65.
5. Криміналістика : учебник для вузов. Под ред. Р. С. Белкина. Москва : НОРМА, 2001. 973 с.